

## U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v rozšířeném senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Michala Mazance, JUDr. Dagmar Nygrínové, JUDr. Karla Šimky, JUDr. Jaroslava Vlašína, JUDr. Vojtěcha Šimíčka, JUDr. Jakuba Camrdu v právní věci žalobkyně: **H. B.**, zastoupené Mgr. Danielem Procházkou, advokátem se sídlem Božetěchova 9, Olomouc, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, v řízení o kasačních stížnostech žalované proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 8. 2007, č. j. 42 Cad 29/2006 - 63, a proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 28. 8. 2007, č. j. 42 Cad 29/2006 - 69

### t a k t o :

- I. Krajský soud je oprávněn uložit pořádkovou pokutu dle § 44 odst. 1 s. ř. s. i v řízení o kasační stížnosti, vykonává-li sám procesní úkony podle ustanovení § 108 a § 110 odst. 4 soudního řádu správního.
- II. Věc se vrací k dalšímu projednání a rozhodnutí čtvrtému senátu.

### O d ů v o d n ě n í :

- [1] Rozsudkem ze dne 18. 9. 2006, č. j. 42 Cad 29/2006 - 42, Krajský soud v Ústí nad Labem zrušil rozhodnutí žalované ze dne 15. 9. 2005, č. j. 475327145/428, o přiznání starobního důchodu žalobkyni a vrátil věc žalované k dalšímu řízení.
- [2] Proti tomuto rozhodnutí podala žalovaná včas kasační stížnost (kasační stížnost I.; poznamenává se, že Nejvyšší správní soud na jejím základě rozsudek ve věci samé svým rozsudkem ze dne 30. 1. 2008, č. j. 4 Ads 100/2007 - 93, zrušil a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení).
- [3] Žalovaná při podání kasační stížnosti k ní nepřipojila doklad o tom, že zaměstnanec, který za ni v řízení o kasační stížnosti jedná, má vysokoškolské vzdělání vyžadované pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), ani správní spis.

- [4] Krajský soud proto žalovanou (stěžovatelku) vyzval usnesením ze dne 8. 5. 2007 (č. j. 42 Cad 29/23006 - 61), aby ve lhůtě jednoho měsíce kasační stížnost doplnila a předložila současně správní spis.
- [5] Jelikož stěžovatelka ve stanovené lhůtě výzvu soudu nesplnila, krajský soud jí s odkazem na § 44 s. ř. s. uložil pořádkovou pokutu 50 000 Kč. Současně stěžovatelku opětovně vyzval ke splnění povinností v dodatečné lhůtě 5 dnů od doručení usnesení (ze dne 2. 8. 2007, č. j. 42 Cad 29/2006 - 63).

4 Ads 101/2007 - 160

- [6] Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka kasační stížnost (kasační stížnost II.), kterou opřela o ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy tvrdila nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Námitku podrobněji nerozvedla, své opomenutí výzvy krajského soudu nezpochybnila, pouze vylicila „polehčující okolnost“, spočívající v tom, že stěžovatelka důvodně spoléhala na vědomost Krajského soudu v Ústí nad Labem o tom, že doklady ohledně zaměstnanců oprávněných jednat za stěžovatelku v řízeních před správními soudy, jsou založeny u Nejvyššího správního soudu.
- [7] Kromě podání citované kasační stížnosti stěžovatelka na opětovnou výzvu krajského soudu nijak nereagovala, proto jí krajský soud usnesením ze dne 28. 8. 2007 uložil v pořadí druhou pořádkovou pokutu 50 000 Kč. Dosavadní přístup stěžovatelky, zejm. nepředložení správního spisu, zásadním způsobem bránil krajskému soudu v dalším postupu, jak uvedl v odůvodnění.
- [8] I proti tomuto usnesení podala stěžovatelka kasační stížnost (III.), v níž uvedla, že nadále nezpochybňuje svou odpovědnost za nezaslání příslušného správního spisu soudu, resp. připustila, že soud ani nevyrozuměla, z jakého důvodu není předložení spisu možné (spis byl zapůjčen Ministerstvu práce a sociálních věcí a požadavek soudu byl přehlédnut). Opakované uložení pokuty, navíc na její horní hranici, stěžovatelka považovala za nepřiměřeně tvrdé.
- [9] V kasačních stížnostech II. a III. stěžovatelka navrhla napadená usnesení o uložení pokuty zrušit.
- [10] Senát Nejvyššího správního soudu, kterému posuzované věci připadly rozvrhem práce (a který je spojil ke společnému řízení vedenému pod sp. zn. 4 Ads 101/2007), při předběžné poradě dospěl k právnímu závěru, který byl odlišný od právního názoru dříve vysloveného Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 29. 6. 2004, č. j. 4 Ads 28/2004 - 118.
- [11] Spornou právní otázkou bylo, zda může krajský soud poté, co ukončil řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu (tedy „po právní moci rozhodnutí, jímž se řízení končí“), a kdy činí úkony v řízení o podané kasační stížnosti ve smyslu § 108 s. ř. s., uložit pořádkovou pokutu podle § 44 s. ř. s. Ve zmíněném dřívějším rozsudku kasační soud dovodil, že krajský soud byl oprávněn uložit pořádkovou pokutu dle § 44 odst. 1 s. ř. s. toliko před právní mocí rozhodnutí, jímž se řízení před ním končí. Po nabytí

právní moci rozhodnutí již „*krajský soud nebyl kompetentní k vydání rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty ve smyslu § 44 odst. 1 s. ř. s., jakkoliv by se mu postup stěžovatelky, jímž nevyhověla jeho výzvě k předložení důvkového spisu, mohl jevit jako ztěžování činnosti soudu*“.

[12] Čtvrtý senát, který je příslušný k rozhodnutí také nyní posuzované věci, navrhl rozšířenému senátu změnu citovaného právního názoru; postavil se nyní za názor, že řízení o kasační stížnosti je samostatné řízení, v němž však krajský soud činí úkony ve smyslu § 108 s. ř. s. Za neuposlechnutí výzvy krajského soudu učiněné v této fázi řízení o podané kasační stížnosti (a za splnění dalších podmínek § 44 odst. 1 s. ř. s.) je i krajský soud oprávněn uložit pořádkovou pokutu dle § 44 s. ř. s. (za použití § 120 s. ř. s.).

[13] Proto posuzovanou věc předložil usnesením podle § 17 s. ř. s. rozšířenému senátu. Rozšířený senát o věci uvažil:

4 Ads 101/2007 - 161

[14] Podle § 44 odst. 1 s. ř. s. (který je dle § 120 s. ř. s. plně aplikovatelný také na řízení o opravných prostředcích) může soud uložit pořádkovou pokutu až do výše 50 000 Kč tomu, kdo neuposlechne výzvy soudu nebo učiní urážlivé podání či přednes. Pokutu lze uložit i opakovaně.

[15] O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Ustanovení § 108 s. ř. s. však ukládá i v takovém řízení procesní povinnosti krajskému soudu (nejinak je tomu např. také při postupu podle § 209 a § 210 o. s. ř., která upravují postup soudu prvního stupně v řízení o odvolání ve věcech občanského soudního řízení).

[16] Podle § 108 s. ř. s. je předseda senátu krajského soudu povinen postarat se o odstranění vad kasační stížnosti, doručit kasační stížnost ostatním účastníkům řízení a osobám zúčastněným na řízení, poskytnout jim možnost vyjádřit se k jejímu obsahu a vyžádat správní spisy. Teprve poté předloží se svým stanoviskem kasační stížnost a příslušné spisy kasačnímu soudu.

[17] Není sporu o tom, že řízení o správní žalobě a řízení o kasační stížnosti představují samostatná řízení; správní soudy rozhodují v jediné řádné instanci, neboť rozhodnutí krajského soudu nelze napadnout řádným opravným prostředkem. Lze proti němu brojit pouze opravnými prostředky mimořádnými, především kasační stížností. Po pravomocném skončení řízení o žalobě může tedy za zákonem vymezených podmínek před Nejvyšším správním soudem proběhnout řízení další. Ten má pak zásadně pravomoc rozhodovat o všech otázkách (a procesních postupech) řízení o kasační stížnosti.

[18] Krajský soud v tomto řízení není oprávněn činit jakákoli rozhodnutí o věci samé; nepřísluší mu ani odmítnout opožděně podanou kasační stížnost (své stanovisko k včasnosti kasační stížnosti a k tomu, zda ji podala osoba oprávněná pouze sděluje kasačnímu soudu v předkládací zprávě). Výjimkou je toliko usnesení o zastavení řízení, vezme-li stěžovatel kasační stížnost zpět před předložením věci Nejvyššímu správnímu soudu.

- [19] Kasační stížnost se zásadně podává u krajského soudu (§ 106 odst. 4 s. ř. s.). Před předložením věci Nejvyššímu správnímu soudu je však krajský soud povinen činit zákonem vymezené úkony (§ 108 s. ř. s.: odstranění vady, doručí stížnost ostatním účastníkům, opatří jejich vyjádření k ní, opatří spisy a potřebné podklady). Účelem těchto úkonů je co nejrychleji a nejehospodárněji připravit věc pro rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti samotné.
- [20] Jsou-li tedy krajskému soudu uloženy i v úvodní fázi řízení o kasační stížnosti procesní povinnosti, je namístě, aby byl také vybaven procesním nástrojem, který mu umožní ukládané povinnosti také vynutit. Obecným prostředkem vynucování povinností stanovených soudy (resp. přímo zákonem) je ukládání pořádkových opatření, zde pořádkové pokuty.
- [21] Nebylo by logické, a bylo by v rozporu s požadavkem na rychlost řízení a s ekonomii soudního procesu, aby donucovací opatření přijímal a prováděl Nejvyšší správní soud, u kterého se stížnost zpravidla nepodává a který preparatorní úkony shora naznačené neprovádí. Odepření této pravomoci krajskému soudu při postupu dle § 108 s. ř. s. by znamenalo bez věcného důvodu ztížit plnění zákonem mu svěřených povinností, nehledě již vůbec k tomu, že při výměře pokuty za porušení procesní povinnosti je nutno přihlížet k objektivním i subjektivním okolnostem věci a uplatnit soudcovské uvážení;

4 Ads 101/2007 - 162

to má činit ten, kdo povinnost uložil nebo - jde-li o povinnost plynoucí ze zákona - deklaroval či specifikoval.

- [22] S ohledem na specifický charakter vynucovaných povinností by ovšem nebylo rozumné a logické, aby tato pravomoc krajského soudu k uložení pořádkové pokuty v řízení o kasační stížnosti přesáhla okamžik, kdy je kasační stížnost předložena se spisy Nejvyššímu správnímu soudu. O případně nutných opatřeních k vynucení procesních povinností rozhodne Nejvyšší správní soud.
- [23] Pro úplnost je ovšem vhodné připomenout, že zkoumaná pravomoc krajského soudu nebude dána jen v tom případě, než je věc předložena s kasační stížností Nejvyššímu správnímu soudu, ale také - byť zřejmě výjimečně - v případech, kdy Nejvyšší správní soud ve vlastním řízení o kasační stížnosti vrátí krajskému soudu spisy k doplnění (například o nedopatřeních nepředložené spisy správní), a také poté, kdy po rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou spisy vráceny krajskému soudu k provedení tzv. porozsudkové agendy (§ 110 odst. 4 s. ř. s.).
- [24] Při výkladu ustanovení § 44 odst. 1 s. ř. s. z vyložených důvodů tak rozšířený senát dospěl k závěru, že krajský soud je oprávněn uložit pořádkové pokuty také v řízení o kasační stížnosti, a to do doby, než předloží ve smyslu § 108 s. ř. s. věc Nejvyššímu správnímu soudu. Trvají-li předpoklady pro uložení pořádkové pokuty i po předložení věci kasačnímu

soudu, nebo objeví-li se poté, rozhodne o donucovacích opatřeních (uloží pokutu, a to případně i opakovaně) Nejvyšší správní soud.

- [25] Po posouzení sporné právní otázky rozhodl o ní rozšířený senát usnesením v souladu s § 71 odst. 1 Jednacího řádu Nejvyššího správního soudu a vrátil věc čtvrtému senátu k vydání meritorního rozhodnutí o kasačních stížnostech II. a III.; při něm bude tento senát vázán právě vysloveným právním názorem.

**P o u č e n í :** Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. července 2009

JUDr. Josef Baxa  
předseda rozšířeného senátu  
(řádná dovolená)

JUDr. Michal Mazanec  
člen rozšířeného senátu (§ 54 odst. 2 s. ř.  
s.)